

sougenannte Kënschtlerkollektiv wor ideologesch mam Contenu net zefridden an huet seng Attitüd, bal seng Intoleranz, géif ech soen, op dës Manéier artikuléiert: „Capitani ass als staatlech finanziéiert kulturell Kontribution mat wäiter Distribution e richtege Problem, mat deem sech auserneegesat gi muss.“ De Message ass kloer: Iwwert d'Sue vum Staat soll hei zensuréiert an ëmgeschriwwen ginn.

Och d'Fräiheet vun der Wëssenschaft ass a Gefor! An deem Beräich gouf et och eng grouss a gëtt et nach ëmmer eng grouss Tentation totalitaire géint Wëssenschaftler, déi net déi politesch gewënschten Theorien ënnerstëtzen. Am Kader vun der Klimadiskussion hate mir och esou eng Diskussion hei zu Lëtzebuerg.

An engem klengen Land wéi eisem kënn der staatlecher Ënnerstëtzung vun der Kultur eng besonnesch Wichtigkeet zou. Déi kleng Publikumszuelen an deem allgemeng limitéierte Marché fir national Produktionen maache si néideg.

De Kulturministère an de Filmfong spillen hei zentral Rollen. Dat gëtt hinnen allerdéngs och eng besonnesch Verantwortung, fir deen Afloss net ze mëssbrauchen.

D'Analys vun der Praxis stellt awer Froen, a besonnesch déi, ob et hei am Land iwwerhaapt méiglech wär, e Film ze dréien oder en Theaterstéck nach op d'Bün ze bréngen, déi der Ideologie vun der Regieung géifen oppe widdersprechen.

Dowéinst ass et eng ganz wichteg Fro, deen neie Code de déontologie fir d'Kulturstrukturen ze hannerfroen, deen d'Madamm Minister Tanson dëst Joer am Juni agefouert huet. Ass een nach fräi, eppes anescht ze soe wéi d'Regierung? Oder ass een nëmmen nach fräi, dat ze soen, wat d'Regierung wëllt héieren?

(Brouhaha)

Esou Behuelcoden ...

Une voix | Très bien!

(Coups de cloche de la présidence)

M. Fernand Kartheiser (ADR) | Esou Behuelcodé kënnen d'Kulturzeen ganz liicht a ganz séier an e „vorausseilende Gehorsam“, wéi déi Däitsch soen, drécken.

(Interruption)

Wat d'Politik net wëllt, produzéiert ee besser net. Schliisslech geet et net nëmmen ëm déi gutt Relatiounen mat den Autoritéiten, mee och ëm de Su an ëm Aarbechtsplazen.

(Interruption)

Den Artist mécht eng Autozensur. En zensuréiert sech selwer am Virus, fir méigleche Probleemer aus dem Wee ze goen.

Ech wollt just soen, Här President, ech mengen, ech hunn zéng Minutten. Hei geet et op fënnf Minutten.

M. Fernand Etgen, Président | Dir hutt zéng Minutten, Här Kartheiser.

M. Fernand Kartheiser (ADR) | Merci.

Eng weider Schwierigkeet ass déi, dass déi postuléiert Wäerter am Deontologiekodex, déi et ze respektéiere gëllt, an engem héich ideologiséierten Ëmfeld ganz séier kënnen evoluéieren. Wat haut nach politesch korrekt ass, ka muer schon net méi radikal oder „progressiv“ genuch sinn.

Den Artist riskéiert och ëmmer méi, mat sengem Wierk identifizéiert ze ginn. Net méi d'Konschtwierk ass Objekt vun der Diskussion, mee virun allem déi politesch Conformitéit vum Artist oder aner Kritikären, seng Nationalitéit oder aneres.

De perséinleche Risiko vum kulturell Aktive wiest also. Iwwerhëlt hien e staatlechen Narrativ, kann him net vill geschéien. Wielt hien awer d'Dignitéit vun deem, wat e Václav Havel als „Liewen an der Wourecht“ bezeechent huet, riskéiert en heiansdo och seng beruflech Existenz.

Fir elo hei d'Geforen ze weisen, wëlle mir emol Passagen aus deem Communiqué vum Kulturministère vum 14. Juni zitieren. Dee berühmte lëtzebuergesche Kulturentwécklungsplang hat d'Richtung virginn, Zitat: „Instaurer un nouveau mode de gouvernance des institutions culturelles sous tutelle du Ministère de la Culture“. Also d'Kulturinstitutionen „sous tutelle du Ministère de la Culture“ – dat ass eng interessant Formulierung!

An där Charta – dem Deontologiekodex –, Artikel 4, gëtt déi artistesch a kulturell Onofhängegkeet vun de kulturelle Strukturen extra haart, besonnesch feierlech an explizitt visuell betount. Dat ass awer alles anescht wéi gläwderdeg! Mir sinn e bëssen a „Feigenblatt“-Formuléierungen hei, fir eng aner Realitéit ze verstoppen.

Aacht sougenannt „Wäerter“ muss all Struktur respektéieren, woubäi et ënnert deene keng Hierarchie gëtt. Dobäi sinn: „l'égalité des chances et des genres“, eng Referenz op d'Gendertheorie, „la diversité culturelle“, woubäi keng Referenz op eng spezifesch lëtzebuergesch Kulturproduktioun gemaach gëtt, an d'„écocorresponsabilité“ mat der Opfuerderung an deem Kontext, de Lignes directrices vum Klima- an Ëmweltministère nozekommen.

Déi Charta gëllt zu all Abléck fir all Struktur, déi Sue vum Staat kritt, an applizéiert sech och op Leit, déi hierarchesch net vun där Struktur ofhängeg sinn, wéi zum Beispill d'Fournisseurs oder d'Prestataires de service. Och si kënnen also indirekt ënner Drock gesat ginn.

De Kulturministère mécht en direkte Link tëschent Suen a Charta „Le Ministère de la Culture a mis en place une politique de financement public qu'il souhaite accompagner dorénavant par la publication de la présente charte de déontologie.“ Dobäi geet et och ëm „cohésion sociale“ an ëm d'„démocratisation culturelle“, ouni déi Begrëffer awer méi no ze erklären oder ze definéieren.

All Struktur muss awer en, Zitat, „comportement exemplaire“ weisen. An all Struktur muss eng Persoun fir d'Anhale vun deenen neie Reegelen zoustänneg sinn. An d'Struktur muss sech och nach eegen an zousätzlech Reegelen ginn.

Wie sech an enger Kulturstruktur net un d'Reegelen hält, fällt ënner eng „procédure de signalement interne“. Mir sinn also och hei an engem System vun Delation an Denonciation, esou wéi mer et aus anere Regimenter kennen!

Wann eng Struktur d'Reegelen net respektéiert, zum Beispill ee vun deenen aacht Wäerter net, wéi et heescht, „vehiculéiert“, kann hire Finanzement gestrich ginn.

Selbstverständlech muss et bei deene Gréngen och Quote ginn, souwuel an den Organes de prise de décision wéi och um Niveau vun der Programmation. An der Praxis däreft dat e bësse schwieriger sinn ...

An da gëtt nach geschwat vun „différents genres“, woubäi kee Mënsch weess, wéi vill dat der da sinn. An et däreft keng, Zitat, „catégorisation abusive“ – dat weess een och net genau, wat dat soll heeschen – „en lien avec le genre ou l'orientation sexuelle“ ginn. Dat ass Interpretationssach, elo e bësse och schwéier, dat ze verstoen.

Déi Lëtzebuergesche Kulturinstitutionen solle sech bei Gambia och net speziell fir déi Lëtzebuergesche Kultur interesséieren, mee, Zitat, d'„multiplicité des formes par lesquelles les cultures des groupes et des sociétés trouvent leur expression“ unerkennen. Si sollen d'Inklusion an d'Participation vun alle Kulturen an den interkulturellen Dialog fleeen. Wéi gesot, vu Lëtzebuergesche Kultur geet do guer net rieds. An da muss d'Kulturinstitutionen selbstverständlech och nach géint de Klimawandel kämpfen!

Här President, mir mengen, d'Fro leien op der Hand. Esou e Code de déontologie brauch kee Mënsch, deen un d'Fräiheet vun der Kultur gleef an déi wëllt verdeeden! Mir wëllen, dass esou vill wéi méiglech an esou variéiert wéi méiglech Kultur ka gewisen, gelieft, gelies ginn, och, fir dass eis jonk Leit eng breet Palette vu Meenungen, Iddien, Nuancé kenneléieren, léieren, an net nëmmen deen Eenheitsbräi vun enger bestëmmter Ideologie.

Eng Kulturstruktur, déi Sue vum Staat kritt, soll selbstverständlech dorophi kontrolléiert ginn, ob déi Sue korrekt geréiert ginn. Awer déi Gefor vu permanenten Agrëffer an déi kulturell an artistesch Fräiheet, déi dese Code duerstellt, ass inakzeptabel!

Mir als ADR vertrieed jiddefalls d'Iddi vun der Fräiheet vun der Kultur. Mir wäer frou, wann déi Kulturinstitutionen hei am Land och eiser eegener Lëtzebuergesche Kultur vill Plaz géife ginn, ier si sech a Richtung interkulturellen Dialog beweegen, well fir den Dialog gehéiert eist Eegent jo och mat derbäi.

Mir als ADR wëllen de Kulturinstitutionen hei am Land hir Fräiheet erhale respektiv zrëckginn an domat déi Wäerter konkret liewen, déi eis westlech Zivilisation ausmaachen.

Här President, an där neier Verfassung ass d'Fräiheet vun der Kultur leider net explizitt virgesinn. Deen zukünftigen Artikel 44 (veuillez lire: Artikel 42) seet just, dass den „accès“ zu der Kultur soll garantéiert ginn, mee de Begrëff vun der „liberté de la culture“ fënnt een do net. Dat ass schued!

14. Dépôt d'une proposition de loi par M. Fernand Kartheiser

Mir op jidde Fall als ADR wäerten eis weider fir d'Fräiheet vun der Kultur asetzen. An deem Sënn, Här President, wollt mer och haut eng Proposition de loi hei deponéieren, wou mer weisen, wéi ee ka géint déi Culture de l'effacement, déi Cancel Culture konkret Schrëtt setzen.

Déi Proposition de loi, déi ech d'Éier hunn, Iech elo ze iwwerreechen, ass eng Iddi an déi Richtung, well mir hu gesot, ech hat dat och virun ernimmt, dass d'Ëmschreiwe vu Bicher ee Wee ass, fir Zensur ze maachen. An dat Ëmschreiwe vu Bicher gesi mer ëmmer erëm! Mir gesinn et ganz heefeg bei Kannerbicher, bei Auteuren, an dat geschitt och dacks natierlech ouni d'Awëlleegung vun den Auteuren oder wéi et och ëmmer ass.

Mir hunn dofir eng Iddi, déi mer wëlle proposéieren, dass ass, dass bei Bicher, déi ëmgeschriwwen sinn, d'Leit sollen dorobber opmierksam gemaach ginn, dass et net deen originalen Text ass, dee se kréien, net d'Intention première vum Auteur, och bei Literaturwierker, mee dass et eeben en ëmgeschriwwenen Text ass. An dofir kéint een déi Bicher markéieren mat engem Warndräeck um Titel, zum Beispill, wou ee seet: „Hei, dat doten ass dat an dat Buch vun deem an deem Auteur, mee passt op, et ass ëmgeschriwwen, et ass net déi original Versioun!“

Ech mengen, datt d'Leit e Recht drop hunn ze wëssen, wa se e Buch kafen, ob dat d'Original vum Auteur ass oder ob dat eng, aus politesche Grënn, modifizéiert Versioun dovunner ass.

An deem Sënn, Här President, wëlt ech Iech déi Proposition de loi iwwerreechen.

8085 – Proposition de loi du jj/mm/aaaa luttant contre les pratiques appelées « culture de l'effacement » ou « culture de l'annulation » dans le domaine de la littérature

M. Fernand Etgen, Président | Merci, Här Kartheiser.

M. Fernand Kartheiser (ADR), auteur | An ech soen Iech Merci fir d'Opmierksamkeet.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Fernand Etgen, Président | Merci villmools.

15. Heure d'actualité de la sensibilité politique ADR au sujet de la charte de déontologie pour les structures culturelles (suite)

An als éischte Riedner ass déi honorabel Madamm Octavie Modert ageschriwwen. Madamm Modert, Dir hutt d'Wuert.

Débat

Mme Octavie Modert (CSV) | Merci, Här President. Iwwert déi Charta hei war schonn eng Kéier an der Kulturkommissioun rieds gaangen. Do hate mer alleguerte Froe gestallt a Bemierkunge gemaach.

Ech wëll hei kuerz nach op e puer Punkten agoen. Ech géif eigentlech gär ronderëmmer dräi grouss Begrëffer d'Saach elo opbauen. Dat eent ass sécher d'Professionaliséierung, dat anert ass ganz sécher d'Onofhängegkeet an d'Fräiheet vum kulturelle Schafen an och nach d'Proportionalitéit.

Ech mengen, wat sécher an evident ass, dat ass, datt d'Onofhängegkeet vun der Kultur, d'Fräiheet vum kulturelle Schafe keen Agrëff vum uewen däerf kréien an hunn. Ech mengen, dat ass evident, dat ass ganz kloer, do brauche mer net weider nach eppes driwwer ze soen, well wa mer eppes méi missten driwwer soen, wär dat net gutt.

Mir haten an der Kommissioun och doriwwer rieds. Ech hat gemengt, d'Madamm Minister och ze verstoen, datt dat och net esou geduecht wär. Well wann et esou geduecht wär, mengen ech, wäer mer eens, datt dat net géif kënne sinn. Dat ass ganz kloer.

D'Professionaliséierung, déi geduecht war, fir mat dëser Charta ënnerstëtzt ze ginn, ass sécherlech e gudden Usaz. Allerdéngs muss een hei soen, datt d'Charta éischter méi d'Relatiounen vum enger kultureller Struktur zum Ministère schéngt ze regéiere wéi déi vun de Strukturen zum Beispill vis-à-vis vun den Artisten.

D'Professionaliséierung ass selbstverständlech e ganz wichtege Punkt. An do sinn och eenzel Usätz dran, déi si ganz, ganz an der Rei. Dat hätt een och vläicht einfach an eng Konventioun kënne schreiwen.

Ech mengen, datt een d'Prinzippien ënnerstëtze kann. Vill dovunner si souwisou eigentlech selbstverständlech. Natierlech kann een och Froe stellen: Wat beedeite se? – ech wäert se elo net alleguerten hei ofliesen, déi Wäerter, déi genannt ginn an drastinn –, mee awer och nëmmen ënnert der Konditioun, datt d'Onofhängegkeet garantéiert bleift.

Wien, natierlech, garantéiert déi Onofhängegkeet? A wie garantéiert a wie kontrolléiert dat? Ass et e Contrôleur contrôlé herno? Mir sinn also, mengen

ech, d'accord a mussen d'accord sinn, datt déi Prinzippien do cum grano salis ugewannt musse ginn. Et däerf keen Diktat sinn. Dat ass ganz kloer.

Ech mengen och, datt der Proportionalitéit muss Rechnung gedroe ginn. Et däerf keng Usine à gaz sinn. Et muss een och der Gréisst vun de Vereenegungen, vun de Verbänn, vun de kleng Strukturen Rechnung droen. Et kann ee sech, mengen ech, souguer d'Fro stellen, ob een net sollt eng Exemptioun maache fir kleng, ganz kleng Strukturen an ASBLen oder och nach jee nodeem, wéi ee Betrag se vun Ënnerstëtzung kréien. Dat, mengen ech, wär och eppes, wat ee sech sollt iwwerleeën.

En Deel Froe stelle sech natierlech, well ech mengen ...

Just, fir dat nach virdru virzemaachen: Dat soll och scho proportionell si jee no Struktur, an dat soll och net ze vill Pabeierkrom herno mat sech brénge fir ze beweisen, ob een eppes gemaach huet oder net. Ech mengen nach eng Kéier, datt dat dofir, och vis-à-vis vun der Onofhängegkeet, awer och vun der Zweckbindung, muss ganz, ganz sécher gekuckt ginn, datt do keen ënner Tutelle gestallt gëtt. Dat, mengen ech, muss evident sinn.

Et bleiwen en Deel Froen, déi ech einfach wollt stellen. Zum Beispill: Wéi participativ war tatsächlech de Prozess vun der Ausschaffung vun där Charta? Ech weess, datt e Webinar gemaach ginn ass, ech weess, datt och verschidde Strukturen et geschéckt kritt hatten. Hu se all Äntwerte kritt? Oder ass herno déi definitiv Versioun dann eng Kéier opgetaucht an dat war et? Ech mengen, do ass sécherlech och e Punkt, datt de participative Charakter hei e ganz wichtege Prozess wär.

Ee vun de ganz, ganz wichtege Prinzippien, déi dann drastinn, ass eng fair a gerecht Bezuelung. Ech mengen, do brauche mer guer näischt dovunner ze soen. Dat ass scho richtig. Wéi een dat formuléiert an enger Charta oder wou, dat ass eng aner Fro.

Et stellt sech dann awer d'Fro: Wéi eng Mëttele gëtt et fir d'Ëmsetzung do dovunner? Respektéieren och d'Konventionen dat dee Moment? Gëtt et indexéiert? Zielt dat och fir d'Personal? Wou reie sech d'Gemengen an an dëser Charta, déi jo ganz dacks awer och grouss Geldgeber vu verschiddene Strukturen sinn? Dat si sécher Froen, déi och mussen adresséiert ginn.

Den Delai fir ze ënnerschiwen ass virun zwee oder dräi Deeg ofgelaf. Madamm Minister, et ass wuel publizéiert, wéi vill der ënnerschiwwen hunn. Sinn der och vill, déi net ënnerschiwwen hunn an där Charta hei? An hu si Ursaache genannt do derfir? An nach eng Kéier: Ech mengen, datt dat awer net däerf sanktionéiert ginn! Dir hat eis gesot, dat wär net den Zweck vun der Saach. Da ginn ech och do dovunner aus, datt dat esou soll sinn.

Och, wa mer bei der Proportionalitéit sinn, nach e Wuert, datt de Benevolat wichteg bleift, an do musse mer och drop oppassen.

Elo kéint ee sech natierlech d'Fro stellen: War d'Dokument wierklech néideg? Konnt een déi Prinzippien op eng aner Fassong bannen, déi, déi gutt a wichteg sinn? Ech mengen, de Fazit hei soll sinn: Et däerf keng Zweckbindung sinn, mee et ka gutt a richtig Praxisen ënnerstëtzen, Reflexiounen ustoussen. An dat ass natierlech e gudden Aspekt do dovunner.

Merci.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Fernand Etgen, Président | Merci villmools, Madamm Modert. An den nächsten ageschriwwene

Riedner ass den honorabelen Här André Bauler. Här Bauler, Dir hutt d'Wuert.

M. André Bauler (DP) | Här President, léif alleguer ...

Hei ass et rout! Elo geet et, elo héieren ech mech, jo.

Här President, léif alleguer, d'Charte de déontologie, déi de Ministère eis schonn am Juni ënnerbreet hat an der zoustänneger Kommissioun, déi mer och eng Kéier duerchgeschwat hunn, déi mer analyséiert hunn, schéngt a priori e gutt Dokument ze sinn. Andeems se d'Dokument ënnerschrëft, engagéiert sech déi kulturell Struktur, verschidde Prinzippien a Reegelen ze applizéieren.

Et geet drëm, am Ganzen aacht Wäerter, déi als fundamental jugéiert ginn op deontologeschem Plang, ze respektéieren. Et wieren dat zum Beispill, et ass schonn d'Énescht ugeklongen, eng gerecht Bezuelung vun de Kënschtler, déi kulturell Diversitéit an de géigesäitege Respekt am Ëmgang mateneen; eigentlech, fir un d'Octavie Modert unzëknëppen, selbstverständlech Saachen.

Dir hutt eis op meng Nofro hin, Madamm Minister, preziséiert, datt et déi Strukturen sinn, déi vum Ministère eng budgetär Dotatioun kréien oder déi eng Konventioun mam Ministère ënnerzeechent hunn, datt et déi sinn, déi ënnert dës Charta falen. Déi, déi just e Subsid kréien, déi wieren oder sinn ausgeholl.

Et ass mer och gesot ginn, datt de Ministère eng järelech Evaluatioun vun de konventionéierte Strukturen duerchféiert, a wann da Problemer detektéiert géife ginn, datt dat da kéint diskutéiert ginn.

De Ministère, also den Executif, huet de Pouvoir, fir de Budget ze kierzen oder d'Konventioun opzeléisen, wa sech net un d'Charte gehale gëtt.

Ech hunn am Juni an der Kommissioun gefrot, ob de Staat sech net esou iwwer eng Aart Hannerdier kéint an déi artistesch Programmation vun den Haiser direkt oder indirekt amëssen, och mam Risiko, datt et, gewollt oder ongewollt, zu enger staatlech determinéierter Kultur kéim. Dat wier awer net méiglech, gouf mer gesot, well den Artikel 04.04 stipuléiert, datt de Staat d'Onofhängegkeet vun de Kënschtler an de kulturellen Haiser net dierft a Fro stellen.

Wann et ëm d'Bewäertung geet a wann et heescht ze iwwerpräiwen, ob d'Wäerter, déi an der Konventioun opgeléicht ginn, och respektéiert ginn, da stellt sech awer déi méi wéi berechtigt Fro, wien dat mécht! Et ka jo awer net sinn, datt am kënschtlereche Beräich de Staat, also e Ministère, bewäerte géif, wat gutt a wat schlecht ass! E géif riskéieren, denken ech, sech domadder op en zimmlech delikaten Terrain ze beweegen.

Une voix | Très bien!

M. André Bauler (DP) | D'Fro drängt sech op, ob et net méi wéi berechtigt wier, eng neutral Instanz jugéieren an iwwerpräiwen ze loossen, wou e kulturellt Haus oder eng kulturell Organisatioun dann d'Charte net respektéiert sollt hunn. Änlech wéi op anere Plazen, wou mer jo eng Agence de qualité hunn, déi dann och Appreciationen duerchféiert fir erauszefannen, wou et zu qualitative Verbesserungen misst kommen.

Eng aner Saach, déi mech interpelléiert, dat ass d'Bezuelung vu sougenannten „droits de monstration“ – ech hunn do en neit Wuert bäigeléiert – un d'Kënschtler oder eventuell un hir Nokommen, déi elo am Gespréich eeben ass, déi Bezuelung.

Net, datt ech dergéint wier, d'Kënschtler anstänneg ze bezuelen. Ganz am Géigendeel, dat steet hei